

poblacions de cap al Benicadell, ací amb caràcter generalitzat: Bocairent, Albaida, Aiello de Malferit, Alcoi, Xixona (1950-1963) i almenys és la forma popular cap a Monòver (Canyis, p. 31); Alcover (BDLC IV, 275) hi afegeix Benissa, Ibi i Biar. Pel que fa a les Illes, *ábrø* sembla que és unànime (mall., men., BDLC VIII, 240), també a Eivissa (PzCabrero), i ací la cosa notable és que el plural que s'hi sent és *æz ábrøns* (Penya d'Eivissa, St. Mateu d'Albarca, 1963).

En fi, entre les formes més notables hi ha la que ja és antiga en rossellonès: *aibre*. El punt de partida d'aquesta és una antiga dissimilació *asbre* (comparable a *sastre* < *sartre*, *asmari* < *armari*). I així ho trobem, en efecte, en alguns textos nòrdics arcaics: «à compostat per una soqua de *asbre*, la qual era en lo rech de Thoÿr», doc. de 1377 (Alart, *InoLCat.*). Per tant no s'ha d'esmenar el text de Cerverí de Girona, en *Lo Vers de l'Acusador*: «qu'eu trob ligén c' aman fay bona fi / ben esperan, pus a bon *asbre* ·s li» (ed. Ug. 8/ed. Ri., 93, v. 40) per més que ni Kolsen (*NphMgn.* xxxix, 314ss.) ni Riquer no ho entenen, però «s li» és 'es lligui, s'adhereixi' i el sentit és el del proverbi castellà «quien a buen árbol se arrima, buena sombra le cobija»; cf. encara *asbrer*, infra, en el *Tirant*.

No obstant, aquesta forma aviat evolucionà fonèticament en la direcció normal en els mots com *almoina* < *almosna* ELEEMOSYNA, *mainada*, *vaiet*, *raïma*, canviant-se per tant en *aibre*. Així ho trobem ja més d'un cop en les *VidesR.*: «pren, donques, altre exempli: d'un *aybre* que aja sobre sí la resplandor del sol: dementre que hom la tayla, lo colp él receb, mas la resplandor senes tot taylament està», f° 31r1, «per femna fo folia, e per femna fo saviesa; nud fo Adam e nud fo Crist; la mort fo per l'*aybre*, e la vida fo per l'*aybre* de la crou», f° 86v1 (i veg. encara 146v2, 167r2, 182v2, 185v2, 190v1). És també freqüent en molts textos medievals de la zona: «nul hom no aus plantar *aybre* fruter o no fruter --- e totz los *aybres* qui --- no són fruyters, que·ls agen a taylor ---», doc. de 1292, «pusca talar --- en lo dit bosch de Querensà de tota la rabassa de fust, e que no·n tallen *aybre* negun qui fos bo a selcles», doc. de 1309 (*RLR* IV, 513; VIII, 69), i vegeu-ne encara d'altres de 1323 (Alart, *InoLCat.*, s. v. *plantada*), i de 1311 i 1312 (*RLR* xxix, 57, 63).

Altrament no es tracta pas d'una evolució despariada o sense paral·lels, car la mateixa veiem en *maibre* per *marbre*: «4 morters de pedra *maybre*» en doc. de 1421 (Alart, *InoLCat.*, s. v. *pedra*), altres exs. de *pedra maybre* en un doc. de 1388 i en dos de 1389 i un de *panni maybrins* en dos docs. de 1307 (Alart, *InoLCat.*, s. v. *maybre*).

Ara bé la forma *aibre* és avui quasi general en el domini dialectal rossellonès (Fouché, *PhonHist.*; Grandó, *MiscFabra*; Volart, *BDC* II, 51). Incloent-hi Cerdanya, fins part de la Baixa Cerdanya: Guils (1935), Vallcebollera, Portè, Sallagosa, Ro, Er (1959); i després general en el Conflent, Rosselló i àdhuc part del Vallespir: a La Menera, les Illes, Albera, Montes-

quiu, Sant Cebrià, Tuïr, St. Hipòlit, Clairà, Vingrau, Tarerac, Saltó, Els Angles, Formiguera (1959-60), de manera que per trobar altres formes ens hem d'acontentar amb l'extrem S. i SE.: *áyras* a Valdequers de Prats, *árbas bláns* a Cotlliure, *ábrø* a Tatzó (1960).

Passem ja quasi als compostos, amb la combinació *arbre blanc* [Eiximenis, *DAG.*]. Usual a gran part del nostre territori continental: *æz árbas bláns* lloc en els afores de Cotlliure. Això forma part del concepte del que en diuen *arbres de ribera* (*CostCatMancom.* I, s. v.). A Gósol em diuen que són *arbres de ribera* però no *álbers* (com diu de Vic el *DAG.*), a St. Pau de Segúries em deien que és sinònim de *beç* o sigui 'bedoll', al Vilar d'Urtx que és una mena de pollancre baix, però a Estamariu m'ensenyaren que era diferent del *glop* (que allí és el nom del pollancre), a Roda de Ribagorça apareixien sense confondre'ls *abre-blánkos* amb *éópos*; no és exclusiu del Nord, car també en el Migjorn valencià hi ha l'*arbre blanc* a la Nucia, però allí és un 'àlber'.

DERIV.: *Arbram. Arbrar-se. Arbrat. Arbratge* (Jq. Ruyra).

Arbreda [escr. Renaix.: *Atl.*; *La Papallona* de N. Oller; Teo. Llorente]; *alboreda* [S. xv?, *Ordin. Castelló, AlcM*]; «ne ficaren altres dues <fites> al cap de la *alboreda* que·s diu d'en Azquó, de fora la paret de la dita *alboreda*», 1402, *Priv. de Catí, BSCC* XIV, 347; «e axí anant --- venen lunny una gran *arboreda* e tiraren vers aquella part e, com hi fossen, trobaren una gran céquia d'aygua ---», *Curial* II, 81; «posaren-se per les *arboredes*, cascú ab sa dama», *Tirant*, Ag. III, 45; avui *arboreda* segueix usant-se a Tortosa o Ribera d'Ebre, Arabia, *Misc. Folklorica*, o. 162]; *aubrèda* segueix molt viu pel Baix Ter (Cervià, Canet de Verges, 1964); «scs luxurioses *aubredes* van desapareixent destralejades per l'artigayre», *MVayreda, La Punnyalada*, próleg, p. 31; i pronunciat *aurèda* és vivíssim a tots els pobles de la Vall d'Assua (Llessui, Sorri, etc.), on me'l defineixen «és un bedre, com un pastural». En alguns punts del Migjorn valencià un *arbolio* 'una arbreda' (Alcoi, 1963) possiblement és romanalla mossàrab (ARBORĒTUM > *arborido). *Arbrediu* (*DAG.*).

Arbrer, pertanyent a diversos tecnicismes. 'Barra central de certs artefactes', 'en particular, de la bal·lesta' [1413, St. Vicent Ferrer, *Quaresma*, 131.68; diversos inv. de mj. S. xv, *AlcM*]; «una bal·lesta descavalçada, que ara novament han trobat, que no sta ligada lo braç ab lo *asbrer* ab fil, com acostumen les altres de estar», *Tirant* (ed. pri., cap. 99; Ri., 226; per a la s, veg. *asbre-aibre*, supra); en una endevinalla rossellonesa del S. xvii: «—Al bosch neix, al prat peix, lo ferrer lo fa, la dona lo fila? —L'*arbrer*, qui·s fa del fust; la nou, de la banya del servo; la arch, que fa lo ferrer; la corda, que fila la dona» (Alart, *RLR* xi, 8); modernament és en particular notable el sentit d'«esòfag», viu en alguna comarca pirinenca i a les Illes (*AlcM*), sobretot a Eivissa («*bré*: esòfago», PzCabrero); a propòsit del mal desig popular «mal et